

Svenska lesbiska föräldrar och deras barn i en ny tid

Malmquist, Anna *Pride and Prejudice: Lesbian Families in Contemporary Sweden* (diss.). Linköpings universitet: Institutionen för beteendevetenskap och lärande 2015 (106 sidor)

AVHANDLINGEN *PRIDE AND Prejudice: Lesbian Families in Contemporary Sweden* är en sammanläggningsavhandling baserad på fem artiklar publicerade i internationella tidskrifter samt en ambitiös kapp om drygt hundra sidor. Anna Malmquist har gjort femtioen intervjuer med nittiosex föräldrar och intervjuat tolv barn i elva familjer, och har dessutom i en samförfattad artikel utgått från ytterligare intervjuer med nitton föräldrar i tio familjer utförda av en annan forskare. Forskningsprojektet fick finansiering av dåvarande Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) år 2009 när ännu inga studier hade gjorts av hur de centrala lagändringar som genomförts åren dessförinnan påverkat samkönade par med barn och deras väg till föräldraskap. Den stora mängden material ger Malmquist möjlighet att analysera en rad teman och få fram mångfacetterade resultat som uppfyller syftet med avhandlingen: att erbjuda kunskap om svenska lesbiska föräldrapar och deras barn i en tid av juridiskt erkännande.

Studiens syfte är således mycket brett formulerat och det finns inga specificerade frågeställningar. Men eftersom artiklarna erbjuder avgränsade syften och frågeställningar för de olika delstudierna så fungerar ändå den breda inringningen av syftet som görs i kappan. Dessutom är tidpunkten för studien viktig – den påbörjades i ett läge när kun-

skap behövde sökas brett och avhandlingens ambition att fånga många aspekter av samkönade familjers praktiker och relationer såväl inom familjen som med omgivningen är därmed väl motiverad.

I artiklarna analyseras med en diskurspsykologisk metod lesbiska föräldrars tal om jämställdhet i en mängd olika situationer och relationer som i möten med professionella vid fertilitetskliniker, mödra- och barnvårdscentraler, i processen att gå igenom en närståendeadoption och i möten med svensk sjukvård vid assisterad befruktning. Dessutom ingår en artikel om barn till lesbiska föräldrar och deras tal om pappor och donatorer. Bland många viktiga slutsatser vill jag framför allt nämna tre: identifieringen av tolkningsrepertoarer vad gäller tal om jämställdhet i lesbiska familjer – den enat jämställda, den förhandlande jämställda och den biologistiska där jämställdhet i sig inte prioriteras; den heteronormativitet som möter samkönade par vid assisterad befruktning inom svensk sjukvård; och de skilda erfarenheter av såväl gott som ofprofessionellt bemötande under den ansträngande processen att göra en närståendeadoption.

Kappan samlar på ett tydligt sätt ihop den teori och tidigare forskning som används i artiklarna och min enda invändning här är att den tidigare forskningen får ett mycket stort utrymme att breda ut sig på, medan teorin känns mer hopträngd och presenteras så tidigt i introduktionen att den kommer att utgöra en mycket övergripande beskrivning av modern familjeteori och queerteori. Här hade jag gärna sett att Malmquist i större utsträckning gick i dialog med teorin, framför allt de queerteoretiska verktyg hon använder sig av. Hon diskuterar exempelvis homonormativitet som normativa idéer om familjer och relationer skapade bland icke-heterosexuella och här saknar jag Susan Strykers teoretisering som kunde ha bidragit till diskussionen.

Just eftersom Malmquists studie är så central för utvecklingen av fältet för studier av samkönade familjer hade jag önskat att vissa avvägningar togs på större allvar. Frågan om benämning av de studerade familjerna är en sådan. Malmquist ger själv denna svårighet stort utrymme och diskuterar problemet med att kalla familjerna lesbiska, när det i själva verket handlar om föräldrapar där båda är kvinnor, men där

parterna använder en mängd olika etiketter för att beskriva sig själv, exempelvis homosexuell, bisexuell och flata. Slutligen redogör Malmquist (2015, 50–1) för beslutet att använda de som är vanligast i engelskspråkig forskningslitteratur, nämligen *lesbian families* och *same-sex families*, då *families with female same-sex parents* blir omständligt och tjatigt. Jag får dock intrycket att det framför allt blir *lesbian families* och *lesbian parents* som används i artiklarna och i kappan. Trots att Malmquist skriver att detta inte ska läsas som att personer med annan självidentifikation är exkluderade blir effekten dock denna. Anpassning till internationella begrepp är förstås en faktor som är svår att komma runt, men jag hade gärna sett en genomgående medvetenhet och påminnelse till läsarna om att de valda begreppen gömmer fler erfarenheter än den lesbiska.

En sådan medvetenhet finns i avsnittet om reflexivitet, där Malmquist diskuterar sin egen position som forskare och på ett föredömligt sätt lyckas dra slutsatser om vad hennes erfarenheter fått för konsekvenser för studien. Hon lyfter fram sin position som ”insider” i och med sina erfarenheter av att få barn i ett lesbiskt förhållande med hjälp av fertilitetsklinik och samtidigt sin erfarenhet av att som skild, bisexuell och polyamorös reflektera över lesbisk monogami från en ”outsider”-position (53). Malmquist pekar även ut dels övergripande risker och fördelar vad gäller forskarens perspektiv på de intervjuade, dels mer konkreta konsekvenser, som att flera av de intervjuade uttryckte att erfarenheter i forskargruppen av samkönat föräldraskap varit en viktig faktor för valet att medverka.

Den diskussion som avslutar kappan lyfter fram viktiga slutsatser och bidrag som studien ger, exempelvis att i kontrast till studier som utförts innan lagändringen 2003, som gjorde det möjligt för ett samkönat par att ha gemensam vårdnad, ger inte Malmquists informanter uttryck för att de föredrar gemensamt föräldraskap med ett samkönat par bestående av två män, utan snarare att de föredrar insemination med donator. Malmquist ser på detta sätt en möjlig påverkan av policy på valen av väg till föräldraskap.

Avhandlingen som helhet är ett viktigt bidrag till forskningen om samkönade familjer – konsekvent och tydligt utförd med relevans för

såväl vetenskap som policy. Malmquist lyfter fram att studiens fokus på samkönade par bestående av två kvinnor med gemensam vårdnad om barn innebär att andra familjeformer inte synliggörs, och det finns även på andra ställen i texten en underliggande, kritisk blick på tvåsamhetsnormer som dock inte får explicit utrymme i analyserna. Att vidare utforska samkönade pars föräldraskap även med fokus på tvåsamhet är en av många möjligheter som skulle vara spännande att se utvecklas baserat på denna studie.

CATRINE ANDERSSON
MALMÖ HÖGSKOLA